

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(вибіркова фахова навчальна дисципліна)

ПОЛІТИЧНА АНТРОПОЛОГІЯ

освітньо-професійна програма – Політологія
спеціальність – 052 Політологія
галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
освітній ступінь – бакалавр

Розробник:
Макарець Світлана,
к.іст.н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Гарант:
Приходько Сергій,
к. політ. н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Полтава 2023 р.

Назва навчальної дисципліни	Політична антропологія
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Вибіркова фахова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
Контактні дані розробників, залучених до викладання	<i>Викладач:</i> Макарець Світлана, к. іст. н., доцент <i>Контакти:</i> ауд. 458 (навчальний корпус № 4) e-mail: svitlana.makarets@pdaa.edu.ua сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/makarec-svitlana-volodymyrivna
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність Освітня програма	052 Політологія ОПП Політологія
Попередні умови для вивчення дисципліни	Дисципліни, що передують вивченню навчальної дисципліни «Політична антропологія»: «Соціологія», «Політична психологія», «Політична культура», «Основи політології», «Загальна теорія політики», «Політичне лідерство».

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: вивчення політико-владних відносин в досучасних та традиційних суспільствах через призму залежності політики від родових характеристик людини, а також зворотній вплив політичного устрою на особистість

Основні завдання навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти уявлення про політичну антропологію як самостійну дисципліну, що склалася у рамках соціальної, культурної та економічної антропології; засвоєння категорійно-понятійного апарату політичної антропології та історії її виникнення і розвитку; аналіз систем владно-управлінських відносин у традиційних суспільствах та основних форм ранньополітичних об'єднань; з'ясування можливостей використання політико-антропологічного підходу до аналізу сучасного політичного процесу.

Компетентності:

- загальні:

ЗК07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань, діяти політично й соціально відповідально та свідомо.

- спеціальні (фахові, предметні):

СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки

СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Програмні результати навчання:

PH07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.

PH10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

PH12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Програма та структура навчальної дисципліни
Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	052ПОЛІТ_бд_2020			
	усього	у тому числі		
л		с	с.р.	
Тема 1. Політична антропология як наука і навчальна дисципліна.	17	2	4	11
Тема 2. Основні етапи розвитку політичної антропологии.	17	2	4	11
Тема 3. Соціобіологічні та соціокультурні основи нерівності та влади.	19	4	4	11
Тема 4. Лідерство в первісному суспільстві.	16	2	2	12
Тема 5. Політична поведінка і влада в традиційних соціумах.	17	2	4	11
Тема 6. Походження та еволюція держави.	18	2	4	12
Тема 7. Антропологічний вимір сучасних політичних процесів.	16	2	2	12
Усього годин	120	16	24	80

Оцінювання результатів навчання
Форми контролю результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування на семінарських заняттях	Розв'язування тестів	Виконання завдань самостійної роботи (в розрізі кожної теми)	Підготовка презентації	
PH 07	16	8	5	5	34
PH 10	16	7	5	5	33
PH 12	16	8	4	5	33
Разом	48	23	14	15	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування на семінарських заняттях	Розв'язування тестів	Самостійна робота		
			Виконання завдань (в самостійній роботі (в розрізі кожної теми)	Підготовка презентації	
Тема 1. Політична антропология як наука і навчальна дисципліна.	4/4	23	2	15	10
Тема 2. Основні етапи розвитку політичної антропологии.	4/4		2		10
Тема 3. Соціобіологічні та соціокультурні основи нерівності та влади.	4/4		2		10
Тема 4. Лідерство в первісному суспільстві.	4		2		6
Тема 5. Політична поведінка і влада в традиційних соціумах.	4/4		2		10
Тема 6. Походження та еволюція держави.	4/4		2		10
Тема 7. Антропологічний вимір сучасних політичних процесів.	4		2		6
Розв'язування тестів					
Самостійна робота (підготовка презентації)				15	15
Разом	48	23	14	15	100

Шкала та критерії оцінювання

Опитування на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	Здобувач вищої освіти виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу; вміє описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища, аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування; відповідь чітка і завершена, без помилок; обґрунтовує власні думки; застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій, наводить необхідні приклади, аргументує їх; активно бере участь у дискусіях, диспутах, виявляє ініціативу; демонструє на високому рівні розуміння історії, закономірностей та етапів розвитку предметної сфери політології, знання її цінностей та досягнень; дотримується норм сучасної літературної мови.
3	Здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє належне розуміння його змісту; вміє описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища, аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування, але при цьому припускається незначних помилок, які самостійно виправляє після зауважень викладача; застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і

	ситуацій з допомогою викладача, наводить необхідні приклади, аргументує їх; бере участь у дискусіях, диспутах; виявляє ініціативу; демонструє на достатньому рівні розуміння історії, закономірностей та етапів розвитку предметної сфери політології, знання її цінностей та досягнень; уміння дотримується норм сучасної літературної мови.
2	Здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень теми з дисципліни, вміє описувати, пояснювати, але не оцінювати політичні процеси та явища, частково може здійснювати аналіз взаємодії політичних акторів та інститутів, влади та урядування, політичних систем та режимів, політичної поведінки у різних контекстах їх функціонування, викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує власні думки; пов'язує теоретичний матеріал з практичними вміннями з допомогою викладача; участь у дискусіях, диспутах бере не охоче, не виявляє ініціативу; демонструє на посередньому рівні розуміння історії, закономірностей та етапів розвитку предметної сфери політології, знання її цінностей та досягнень; дотримується норм сучасної літературної мови.
1	Здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини навчального матеріалу; здатен лише поверхнево описувати політичні процеси та явища, має значні труднощі при аналізі взаємодії політичних акторів та інститутів, влади та урядування, політичних систем та режимів, політичної поведінки у різних контекстах їх функціонування; допускає суттєві помилки, що можуть спотворювати зміст питань; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки і відчуває труднощі під час добору прикладів та поєднання теорії з практичними навичками; участь у дискусіях, диспутах бере не охоче, не виявляє ініціативу; демонструє на низькому рівні розуміння історії, закономірностей та етапів розвитку предметної сфери політології, знання її цінностей та досягнень; частково дотримується норм сучасної літературної мови.
0	Відповідь відсутня або повністю неправильна; здобувач вищої освіти не бере участь у дискусіях; не виявляє ініціативу; не демонструє розуміння історії, закономірностей та етапів розвитку предметної сфери політології, знання її цінностей та досягнень; не дотримується норм сучасної літературної мови.

Розв'язування тестів

Кількість балів	Критерії оцінювання
0-23	За кожну правильну відповідь 1 бал

Виконання завдань самостійної роботи (в розрізі кожної теми)

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	Завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі з демонструванням уміння застосовувати необхідну інформацію, знання, методи та інструменти для організації результативної та ефективної освітньої діяльності; здобувач вищої освіти застосовує творче мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем в навчальній діяльності для реалізації програмних результатів навчання.
1	Завдання самостійної роботи з теми виконані не всі, або мають неточності чи незначні помилки з частковим демонструванням уміння застосовувати необхідну інформацію, знання, методи та інструменти для організації результативної та ефективної освітньої діяльності; здобувач вищої освіти не застосовує творче мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем в навчальній діяльності.
0	завдання самостійної роботи не виконані, або виконані повністю неправильно.

Підготовка презентації

Кількість балів	Критерії оцінювання
15-13	Презентація виконана на високому рівні, відображає глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Заявлена тема розкрита повністю. Вдало використані порівняння й узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ, взаємодії політичних акторів та інститутів. Презентація відображає альтернативні погляди на проблему на основі опанування здобувачем вищої освіти широкого кола джерел, що репрезентують здобутки класичної та сучасної політико-правової думки. Зроблені самостійні висновки, висловлене власне ставлення до проблеми, що демонструє високий рівень розвитку політологічного мислення. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Презентація характеризується оригінальністю.
12-10	Презентація виконана добре, відображає належне розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Заявлена тема розкрита достатньо глибоко. Здобувач вищої освіти демонструє вільне володіння понятійним апаратом з теми. Використані порівняння й узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ, взаємодії політичних акторів та інститутів. Зроблений аналіз (хоча і дещо обмежений) різних точок зору на проблему на основі опанування класичної та сучасної політико-правової думки. Висловлене власне ставлення до проблеми, що демонструє належний рівень розвитку політологічного мислення. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Презентація характеризується оригінальністю.
9-7	Презентація виконана задовільно. Заявлена тема розкрита достатньо. Здобувач вищої освіти демонструє володіння категорійно-понятійним апаратом сучасної політичної науки, хоча допускає незначні помилки при визначенні категорій та поясненні теоретичного матеріалу. Порівняння й узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ, взаємодії політичних акторів та інститутів практично відсутні, презентація базується переважно на простій констатації фактів. Включена інформація добута із різноманітних джерел, що репрезентують здобутки класичної та сучасної політико-правової думки, але здобувач вищої освіти не може їх порівнювати, а обмежується простим перерахунком. Структурна побудова презентації загалом правильна.
6-4	Презентація виконана задовільно. Присутнє лише часткове висвітлення теми. У здобувача вищої освіти виникають складності у використанні категорійно-понятійного апарату сучасної політичної науки. Під час викладу матеріалу прослідковується непослідовність, структура роботи не продумана, часом алогічна, що свідчить про низький рівень розвитку політологічного мислення. Включена інформація добута із незначної кількості джерел, що репрезентують здобутки класичної та сучасної політико-правової думки; здобувач вищої освіти не може їх порівнювати, а обмежується простим перерахунком. Самостійні висновки відсутні. Проект містить переважно текстову інформацію
3-1	Презентація виконана незадовільно. Виявлено недостатнє розуміння проблеми, тема не розкрита. Здобувач вищої освіти припускається серйозних помилок при використанні категорійно-понятійного апарату сучасної політичної науки. Відсутній аналіз різних точок зору на проблему на основі опанування класичної та сучасної політико-правової думки. Проект здається випадковим, нашвидку зробленим, чи незакінченим.
0	Презентація відсутня.

Трудомісткість

Загальна кількість годин – 120 год.

Кількість кредитів – 4,0

Форма семестрового контролю – залік

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. У разі відсутності здобувача вищої освіти на семінарських заняттях з поважної причини (документальне підтвердження) надається право відпрацювати пропущене заняття, у разі відсутності без поважних причин – здобувач вищої освіти не одержує бали за семінарське заняття і позбавлений права на їхнє відпрацювання.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів. Списування під час виконання тестових завдань заборонені. Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час онлайн-тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці Академічна доброчесність ПДАУ: <http://surl.li/ebutb>

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті, перед опануванням цієї навчальної дисципліни. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні, набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету <http://surl.li/cjelc>

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Презентації, відеоролики.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Борисова О. В. Соціальна антропологія : підручник для закладів вищої освіти. Вид. 2-ге, випр. і доп. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. 416 с.
2. Возний І. П. Антропосоціогенез : підручник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. 348 с.
3. Мариняк Я. О. Етнокультурологія та антропологія : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Вектор, 2014. 180 с.
4. Матвієнків С. М. Політична антропологія : метод. посіб. Івано-Франківськ : Вид-во ПНУ ім. В. Стефаника, 2021. 72 с.
5. Матвієнків С. М. Політична антропологія. Хрестоматійні матеріали до курсу. Івано-Франківськ : Вид-во ПНУ ім. В. Стефаника, 2021. 78 с.
6. Поправко О. В. Антропологія : навч. посіб. Мелітополь : Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2016. 285 с.
7. Чабанов В. Г. Політична антропологія : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2017. 104 с.

Допоміжні

1. Баландьє Ж. Політична антропологія / пер. з фр. Київ : Альтерпрес, 2002. 252 с.
2. Гасанханли С. С. Традиційні суспільства як складники регіональних міжнародно-правових підсистем. *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр.* 2019. Вип. 83 С. 29–36.

3. Крисенко О. Перспективи розвитку понятійно-категоріального інструментарію політичної антропології. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Питання політології»*. 2015. № 15(861). С. 6–12.
4. Левенець Ю. Політична антропологія як парадигма політико-філософської рефлексії. *Соціогуманітарні проблеми людини*. 2010. № 4. С. 129–142.
5. Лушагіна Т. В., Сінько В. В. Діалектика статі в структурі організації влади архаїчного соціуму. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія: Політологія*. 2018. Т. 324. № 302. С. 23–26.
6. Мельник В. М. Дослідницькі групи та школи політичних антропологів: нова класифікація. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2019. Вип. 24. С. 171–183.
7. Мельник В. М. Нариси з теорії соціокультурної антропології. Вінниця : ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2015. 552 с.
8. Мельник В. М. Політична антропологія: що та яким чином вона вивчає? *Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах* : матеріали доповідей та виступів Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю 19 листопада 2020 року. Вінниця. Видавництво ФОП Кушнір Ю. В., 2020. С.130–133.
9. Мельник В. М. У полоні інтерпретацій. Політична антропологія між Сходом і Заходом : монографія. Вінниця : Нова книга, 2020. 280 с.
10. Мельник В. М. Три етапи становлення політичної антропології. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2019. Вип. 23. С. 190–195.
11. Опішняк С. О. Антропологія влади: становлення уявлень та сучасний стан. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 2(27). С. 8–13.
12. Орлова Т. В. Всесвітня історія. Історія цивілізацій : навч. посіб. Київ : Знання, 2012 . 446 с.
13. Шедяков В. Є. Ціннісно-сміслові комплекси як фактор антропосоціогенезу. *Гілея*. 2014. № 89(10). С. 214–224.
14. Szakolczai Arpad, Horvath Agnes, Papp Attila Z. Political Anthropology of Ethnic and Religious Minorities. Routledge, 2018. 138 p.
15. Koster Martijn. Political Anthropology. *The SAGE Handbook of Cultural Anthropology*. SAGE, 2021. P. 330–347.
16. *Handbook of Political Anthropology* / ed. Harald Wydra, Bjørn Thomassen. Edward Elgar Publishing, 2020. 512 p.

Інформаційні ресурси

1. Association for Political and Legal Anthropology (сайт Асоціації політичної та правової антропології). URL: <https://politicalandlegalanthro.org/>
2. Association Européenne des Anthropologues Sociaux (сайт Європейської асоціації соціальних антропологів). URL: <https://www.easaonline.org/>
3. International Political Anthropology Journal (сайт журналу «Міжнародна політична антропологія»). URL: <https://www.politicalanthropology.org/>
4. Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland (сайт Королівського антропологічного інституту Великої Британії та Ірландії). URL: <https://www.therai.org.uk/>